

FOLK OG LAND

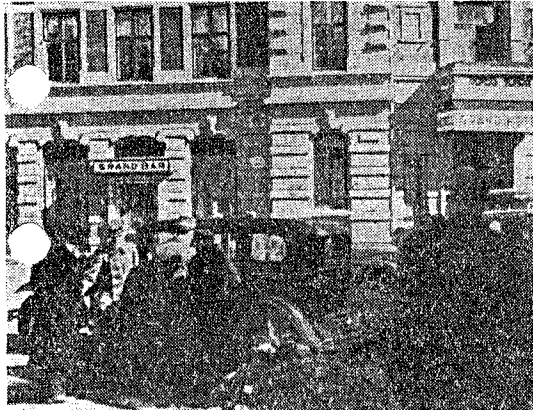
NR. 9 — 14. ÅRGANG

LØRDAG 27. MARS 1965

LØSSALG 1 krone

ORVAR SÆTHER:

Quisling og Haakon ? Hvem har skylden?

Kongen forlater Hamar ved 7-8-tiden 9. april 1940.

Det er en meget utbredt oppfatning i Norge at hvis Quisling ikke hadde dannet sin regjering 9. april, så ville Kongen ha kommet tilbake fra Elverum og tatt imot Hitlers tilbud om såkalte «danske tilstander i Norge».

Victor Mogens skriver om dette i sin bok: «Tyskerne, Quisling og vi andre» side 106:

«Vi skal ikke her diskutere det ville vært det beste for det norske folk, men vi skal konstatere, at når det ble forslutt krig skyldtes det Quisling. Det var hans person, som gjorde at det overhodet ikke kom til forhandlinger, at vårmakten måtte avgjøre saken».

I sin bok «Seierherrens justis», gjentar Wiesener denne oppfatning. Han skriver side 133:

«Kongen fikk en basis for sitt senere så berømte nei, da det ble forlangt at Quisling skulle anerkjennes som statsminister».

Det fins likesom ingen grense for hva man kan beskyldte Quisling for. Han er utenfor loven. Han er en kjetter. Man er ikke engang forpliktet til å snakke sant under eds ansvar når det gjelder Quisling. Det gjelder å få på ham mest mulig av

nedsettende ting. Han er skyld i alt ondt. Quisling stoppet krigen ved å forstyrre mobiliseringen. Quisling satte krigen i gang ved å stå i veien for Kongen da denne ville tilbake til Oslo og ta imot freden.

Men stod Quisling virkelig i veien for Kongen?

La oss se litt på det. Den norske grunnlov har en farlig dualisme i sitt vesen. Den krever underskrift fra to personer hvis den utøvende makt skal kunne fungere. I § 31 står det: «Alle af Kongen udfærdigede Beslutninger skulde, for at blive gyldige, kontrasigneres».

Men hvis ingen vil kontrasignere Kongens beslutninger, eller hvis Kongen ikke

vil underskrive de beslutninger som statsministeren kontrasignerer, så opphører den utøvende makt å fungere. Da oppstår kaos i statsapparatet.

Det var nettopp dette som inntraff i april dagene 1940.

Nygaardsvold ville fra første stund av gjøre som Stauning i Danmark. Han ville bli i Hovedstaden da tyskerne kom for å besette landet, og han ville ta konsekvensene av sin politikk før april dagene 1940. Hitler, hadde dessuten på utenriksminister Ribbentrops anbefaling utsett Nygaardsvold til å være statsminister i Norge. Professor Skodvin skriver i sin bok: «Okkupasjonsstyret i Norge» følgende (side 37):

«Som vi har sett, låg det på den tida alt føre utkast til koreis ein skulle ordna seg med regjeringa Nygaardsvold under den militære planen».

Og side 43 skriver Skodvin videre:

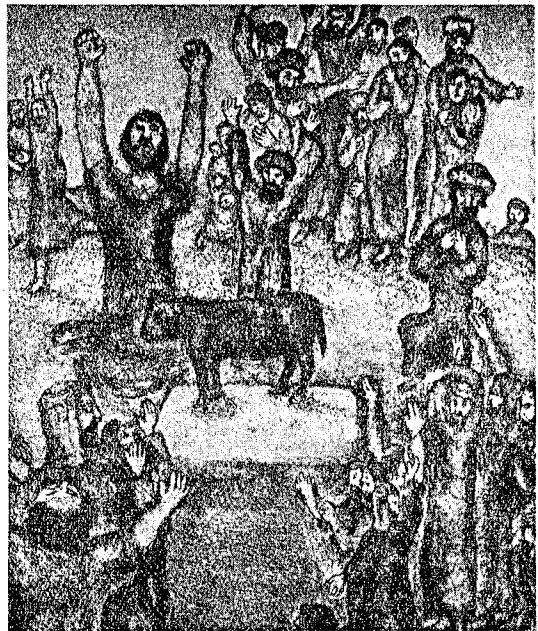
«Utanriksminister. von Ribbentrop heldt fast på at tysk-sovjetrussisk venskap var grunnlaget for den tyske Skandinaviapolitikken. Dermed var Quisling og avvist —.»

Quisling var som kjent persona non grata i Sovjetunionen og det er en kjennsgjerning at Hitler ikke hadde utsett ham til å være statsminister i Norge under okkupasjonen.

Forts. side 2

Erhard Fliesberg:

SLUTACKORDET

«Det lärer människorna till ursäkt, att de vanligen icke äro medvetna om den drivkraft, själviskheten utgör vid danandet av deras meningar Själbedrägeriet på detta område är gränslöst. Demokratalumpen, som fått rang och ordnar, får därmed vanligen också en bättre övertygelse».

VIKTOR RYDBERG.

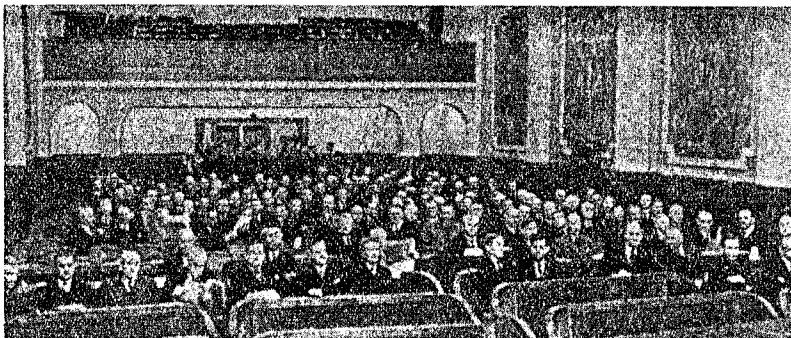
De, som nu är sjuttio år eller mer, har genomlevet en ödesdigert avgörande period i mänsklighetens historia om

vars allvarliga inverkan på levnadsmöjligheterna mycket få har en aning om eller ens vilja och kunna förstå att vi nu stå inför valet att välja vilket slutackord skall spelas i mänsklighetens symfoni. Därav avgöres mänsklighetens öde för tusentals år framöver.

I ungdomens dar finge dessa - dagens pensionärer - vara med om första världkriget med dess hela världen omdanande fredsslut och efterföljande berg- och dalbana för valutornas vidkommande och total penningkrasch hos de besegrade. I framförallt dåtidens neutrala länder härskade en hektisk affärsverksamhet, där handelsmarodörer kunde sälja allt mellan himmel och jord blott det dög som någon slags ersättning för normalt använda varor.

Livsmedels- och varubrist och begreppet gulascheri blev en verklighet för allt, slags okunnighets affärs-, skoj- och spekulationshets. Nyblivna «millionärer» levde en liten tid flott på penningmängder, vars realitet blåste bort, när fredskrisen och dess

Forts. side 8

Stortingsmøtet på Hamar 9. april 1940.

Jarlen i Vest-Agder fyller femti år

Georg Stray, Kristiansand S, er av fag en fremragende by-omformende eiendomsmegler med uhyre arbeidskraft, men av liv og lyst er han en tindrende, ekte nasjonal jarleskikkelse med rot i Vestagders saga. Han fyller i disse dager 50 år. Georg Stray har såvisst aldri dradd ull over gullhjelmen. Trofast har han støttet arbeidet for sannhet og rett.

Denne sang synger han stadig:

*Vilja de høyre kvædet mitt,
og vilja de ordet tru?
Om han Olav Trygvason
skal songen her seg snu.
Dansen glyme i halli.
Så dansa me då i ring!
Glade rida Noregs menn til
Hildarting.*

*Kongen let seg ei snekkje
byggja
bort på den slette sand,
Ormen den lange, det største
skipet,
som bygdast i Noregs land.*

Georg Stray deltok som frivillig i Finnlands ærefulle forsvarskamp mot overmakten. Han fikk feltmarskalk Mannerheims klokke og sertifikat som minne om innsatsen. — Befolkningen i Kristiansand ville ikke ta ham det ille opp om han sang midt i Markensgata: Her kommer gutta i den norske legion. Alle sammen vet at han er en av deres egne og at han natten mellom den 17. og 18. mai 1940 ble arrestert av den daværende operetteaktige politimester i Kristiansand, fordi Georg Stray forsøkte å mobilisere ungdommen til åpen, militær motstand mot tyskerne. Dette ville bli noe ganske annet enn det såkalte felttog i Setesdalen som skildres i et verk på over femhundre sider av Forsvarsstabens Krigshistoriske Avdeling, et felttog hvori det ikke løgnes ett eneste skudd mot tyskerne — ikke engang av vanvare. — Den, som fra «Flaggermusen» hentede politimester, forsvant til London, hvor han deltok i tillagningen av de ulovlige og landskadelige landssvikanordninger. Såvidt berettes forsvant samtidig politikammerets vaktjournal hvor arrestasjonsordren med begrunnelse var registrert.

I Vest-Agder vet folk at det var to NS-menn på Odden, kommandanten, oberstløytnant O. A. Fosby og løytnant og storsanger Jacob Rynning og deres folk som bevirket at festningen

bet kraftig fra seg.

En dag kom en utslitt bonde — Emanuel Salvesen Schjelderup Dvalaas Traane — ens ærend for å selge just til Stray, gården Traane — da ingen kjøpere hadde meldt seg. Gården ligger i den ennu torneroseaktige del av Søgne, som jeg har skildret før. Det var ingen odelsberettiget til Traane og selgeren visste at Stray kunne få gården på fote. Stray kjøpte Traane, bulldozer svævre myrer og plantet skog for store beløp, anskaffet dyr. Traane livnet opp igjen! Alle hithørende myndigheter og mennesker i fylket anbefalte konsesjon naturligvis. Departementet nektet og beordret salg ved auksjon. Slik drepes det levende liv i Norge i dag.

En slik byråkratisk seir nekter ikke Georg Stray. På sterke menns vis er han snild og godmodig, og han har flere gode ting å gjøre for sitt Norge.

Alexander Lange.

FORLOVELSESRING-SPECIALEN

tillbyr moderne, garantert 14 karat stempelt håndarbeidede ringer fra kr. 95,— pr. par. Sender pr. postoppkrav portofritt over hele landet. Dessuten + 5% rabatt på grunnprisen.

SKRIV EFTER RINGMAL!
Ringene blir sendt straks jeg får bestillingen.

Gullsmedmester

Thorvald A. Olsen

Skottegaten 20 v/ Metodistkirken.

Bergen

ANNELISE PAROW

TANNINNSÆTNING

Trondheim

AVERTER I

FOLK OG LAND

Quisling og H7

(Forts. fra s. 1)

Den 9. april klokken ½6 om morgenen satt Nygaardsvold sammen med resten av regjeringen på Victoria Terrasse — et drygt steinkast fra Slottet, da minister Bräuer kom med sitt tilbud om, «danske tilstander i landet».

Det fantes bare én mann i Norge som kunne svare ja eller nei, på det tilbudet, og det var Kongen personlig, for han og han alene «kan erklære krig og slutte fred».

Det kunne ikke Koht og heller ikke Nygaardsvold. Men Kongen unnlot å svare og reiste til Hamar. Nygaardsvold ville bli i Oslo, men måtte slå følge på grunn av dualismen i den norske grunnlov.

La oss derfor konstatere at Kongen hadde anledning til å bli i Oslo og til å ta i mot Bräuers tilbud om fred tidlig om morgenen den 9. april. Quisling stod ikke i veien for ham.

Klokken ½1 den 9. april var Kongen selv, hele regjeringen og Stortinget samlet på Hamar. Bräuers tilbud om «danske tilstander» ble av Koht forelagt hele forsamlingen og ved en underhånds undersøkelse ble det fastslått at det var flertall for å ta imot Bräuers tilbud. Koht skriver i sin bok «Frå skanse til skanse» side 34:

«Han (Nygaardsvold) bad om at Stortinget skulle velja tre mann som i lag med ein frå regjeringa kunne ta forhandlinger med Bräuer».

Disse tre var Mowinkel, Lykke og Sundby, førerne for partiene i Stortinget.

Videre skriver Koht:

«Ein bør ha det klart for seg at det framlegget Nygaardsvold hadde slutta talen sin med, ikke var berre eit personleg framlegg ifrå han. Det var i røynda eit frukt av drøftingane med stortingsmennene føre sjølvetinget, og talen hans skulle vera ei grunnleggning for dette framlegget».

La oss da slå fast at den 9. april ved 1-tiden så ville hele «demokratiet» tilbake til Oslo og ta i mot fred av Bräuer.

Og la oss merke oss meget nøye at på den tid hadde Quisling enda ikke dannet sin regjering. Quisling stod altså ikke i veien for Kongen. Kongen kunne ha tatt med seg sin kjære Nygaardsvold og reist til Oslo, og regjert som Christian og Stau-

Ports. side 7

Forbundets kontor:

holdes stengt mandage og lørdage. Ekspedisjonstid: tirsdag- onsdag-torsdag og fredag fra kl. 10 til 15.

Kolbjørn Opsahl 70 år

livet innen en overskuelig fremtid.

— Ja, dette var en utflykt fra temaet K. O., men en jubilat som er full av sunn sans kan hyldes på mange vis.

Efter utdannelse på Treider Handelsskole i Oslo var K. Opsahl en tid lærer ved skolen. Så dro han til Vestlandet for å tevla i kunnskapstlegelse på Volda i Sunnmøre med de opadtrebende vestlendinger som nu har okkupert Kringkasting, og TV, som jeg føler meg fristet til å døpe VestV.

Med akademisk borgerbrev av fin bonitet, med 1,87 på strampelesten og sin sterke konstitusjon kvalifiserte han seg til opptagelse i annet kull på Hærens Flyskole, Kjeller. Med sertifikat som sersjant og kampflyver forlot han skolen. Med den nuværende inflasjon av titler vil det vel nesten svare til general, noe a la Bjarne Øen. — Så tok han tannlegeeksamen og praktiserer på Hokksund hvor han er bofast. Han har avansert til vernepliktig sekondløytnant! Hans kolleger sier at han er en framifrå tannlege!

Under okkupasjonen fant noen hjemmefrontere (eller utefrontere?) ut at hederskaren Kolbjørn Opsahl var farlig. De bestemte 2 ganger hans død. Han har ganske riktig en hytte og et fiskevann som var vel verd å ha. Men eksekusjonsmannen kunne ikke få seg til å skyte fra sitt bakhold. Han kjente vår jublant.

Vi i FORBUNDET og FOLK OG LAND ville helst med passende proviant skyte ham opp i rummet så han i ro og mak kunne studere utviklingen av sirkus Norge.

Alexander Lange.

Kristne Venner

Har du lyst til å treffe gamle venner i et åpent miljø? — Kristne Venner møtes den første fredag hver måned i Colletsgate 43. Etter en tale er det bevertning og anledning til selskkelig samvær.

Møtetid: kl. 19.30.

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsvn. 5 — Ø. Ullekn
Telefon 55 61 29 — Oslo

TANNLEGE MAAMOEN

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 43 33

QUISLING OG H7

Skyld og

(Fort. fra s. 2)

ning gjorde det i Danmark. Men hva hjalp det at Stortinget ville fred når det står i Gunnloven at Kongen har rett til å «begynne Krig til Landets Forsvar og slutte Fred».

Kongen stoppet statsministerens og Stortingets forsøk på å komme tilbake til Oslo ved ganske enkelt å reise sin vei. Kanskje til Sverige?

Kongen hadde da for annen gang nektet å ta imot den tyske minister Bräuers tilbud om «danske tilstand», og denne gangen mot viljen til et flertall av regjeringen og Stortinget. Og han nektet på den måten at han unnlot å svare og bare reiste sin vei.

Og denne gangen stod heller ikke Quisling i veien for ham, for Kongen reiste fra Hamar senest ved 7-tiden om kvelden den 9. april og Quisling dannet sin regjering klokken ½8.

Hvorfor har da Kongen sagt til det norske folk at Quisling stod i veien for ham, når det ikke er sant?

Det ble fra aktoratets side gjort meget store anstrengelser for å forsrykke Quislings regjeringdannelse frem i tid, slik at Kongen med rette kunne ha sagt at Quisling stod i veien for ham. Ja, man har endog tatt usannheten i sin tjeneste for å nå målet. Særlig var det om å gjøre første gang Quisling kalte seg stats-sjef eller regjeringssjef. Dette fant man i en telefonsamtale som Quisling hadde med oberst Hiorth på Elverum-en gang i løpet av 9. april. Da presenterte telefon-damen som formidlet samtalen Quisling som «stats-sjef».

Jeg siterer fra straffesak mot Quisling side 154.

«Lagmannen (til oberst Hiorth): Ble De ikke overrasket da hr. major Quisling presenterte seg som stats-sjef? Hiorth: Det var ikke ham som gjorde det, det var telefon-damen som sa dette til meg».

Tidspunktet for denne samtale er meget lett å finne. Det ligger i samtalen selv.

Annæus Schjødt spør Hiorth. Jeg siterer:

«Aktor: Hva ble sagt under den telefonsamtalen? Vil De være så snild å referere det så nøyaktig som mulig.

Hiorth: Han sa: Dette er Quisling. Marxistregjeringen er nå på vei fra Hamar til Elverum og akter å flykte videre til Sverige — —».

Legg merke til ordet nå. Altså telefonsamtalen fant sted nå, mens regjeringen Nygaardsvold satt på toget mellom Hamar og Elverum mellom klokken 7 og 8 om kvelden den 9. april 1940.

«Koht skriver i sin bok «Frå skanse til skanse» side 37:

«Stortingsmøtet på Hamar fekk eit skræmeleg avbrot i 7-8 tida om kvelden — —». Eit ekstratog stod ferdig på stasjonen og skulde ta alle til Elverum — —».

Men Annæus Schjødt skammer seg ikke for i sin tiltalebeslutning mot Quisling å skrive:

«Han dannet 9. april 1940 en regjering — og gav i den anledning samme dag ca. klokken 12 oberst Hiorth telefonisk ordre om å arrestere regjeringen Nygaardsvolds medlemmer».

Tidspunktet for samtalen med oberst Hiorth og dermed tidspunktet for første gang Quisling kalte seg stats-sjef, har Annæus Schjødt tatt rett ut av luften. Men vi ser hva det skal tjene til. Det skal tjene til å rettferdiggjøre Kongens ord om at Quisling hadde skylden for at Kongen ikke reiste tilbake til Oslo fra Hamar når både Stortinget og statsministeren ønsket det.

Men Quisling stod ikke i veien for Kongen den 9. april.

Først etter at Kongen for annen gang hadde avslått minister Bräuers tilbud om fred i Norge og dratt sin vei fra Hamar, kalte Quisling seg for første gang for stats-sjef.

Da Kongen omsider tok imot Bräuer på Elverum den 10. april, så var det fordi han da hadde Quisling å skyldte på. Nu kunne han trygt fortelle Bräuer at han ikke ville reise tilbake til Oslo for nu hadde Quisling dannet regjering og nu stod Quisling i veien for ham. Men Quisling stod bare i veien for ham én dag. Allerede den 11. april sendte Bräuer bud gjennom ekspedisjonssjef Johannesen, som satt på plass i Utenriksdepartementet, til Kongen at Quisling kunne droppes. Koht sier side 55 i sin bok «Frå Skanse til skanse»:

«Men så vart det eg som tok imot i telefonen ei melding som Bräuer hadde diktert til ekspedisjonssjef Johannesen: Bräuer ville gjerne koma og tala med Kongen om «visse nye framlegg». Da eg gav denne meldinga til Kongen, bad han meg svarta at om Bräuer hadde nye framlegg, kunne han gje dem til meg, — og etter det svaret hørte vi ikkje noko meir fra Bräuer».

Kongen avslø nu for fjerde gang Bräuers tilbud om «danske tilstand», og nu stod ikke Quisling i veien for ham lenger.

Og det som Koht sier at «etter det svaret hørte vi

ikkje noko meir fra Bräuer», er ikke korrekt.

For femte gang sendte Bräuer Kongen tilbud om å vende tilbake til Oslo, og denne gang gjennom biskop Berggrav, med beskjed om at Quisling ikke stod i veien.

Biskop Berggrav gav beskjed til Kongen på vegne av de kretser som siden dannet Administrasjonsrådet at Quislings kandidatur som statsminister var sløftet.

Og vel å merke: **Beskjeden kom frem.**

Biskop Berggrav skriver i sin bok: «Da kampen kom» side 18:

«Mens de satt her (pastor Johs. Smidt og presten Günther) ringte telefonen kl. ca. 19,30 (lørdag 13. april). Det var Stockholm. Herr «Wollebæk» (den norske minister i Stockholm). Han ville gjerne høre hva det gjaldt. Jeg svarte at mitt inntrykk var at den tyske minister fremdeles var åpen for forhandlinger og at betingelsen Quisling ikke lenger var så sterk».

«Wollebæk lovet å gjøre hva han kunne for å bringe beskjeden fram».

«Jeg tok telefonen til Bräuer og spurte om hva jeg hadde rett til å si om spørsmålet Quisling. Bräuer svarte: Selv om forutsetningene for de første forhandlinger ikke egentlig er til stede, vil vi betrakte situasjonen slik den var om morgenen den 9. som fremdeles gjeldende, men spørsmålet Quisling behøver ikke lenger stå i veien. Der skal kunne finnes en ordning med ham. Dette punkt er altså ikke lenger sentralt».

«Bestilte ny telefon til Wollebæk. Fikk forbindelse straks. Klokken var litt over 20. Wollebæk begynte med å si at min forrige meddelelse allerede av ham var bragt fram. Han noterte derpå ordlyden av Bräuers ord. Hele kvelden ustanselige telefonkonferanser og besøk på kontoret. Underrettet fylkesmann Christensen om samtalen med Stockholm».

Altså 4 ganger hadde Kongen anledning til å komme tilbake til Oslo og få «danske tilstand» uten at Quisling stod i veien for ham. 2 ganger kunne han ha fått beholdt Nygaardsvold som statsminister. Og Nygaardsvold var villig.

Og 2 ganger kunne han ha fått fylkesmann Christensen som statsminister.

Og han var også villig, og bak ham stod presidentskapet og et flertall av Stortinget.

Den 9. april 1940 ønsket hele folket at Kongen skulle bli i landet, og folkets representanter ønsket at Kongen skulle gjøre det som Quisling gjorde — ta imot fred og «danske tilstand» av

Fort. fra side 4

1939 vilkårlig og uten forutgående provokasjoner hadde overfalt sine fredselkende naboer, så ville disse fredselkende naboer også ha rett til å verge seg med alle de til rådighet stående midler, og så med terrorbombing. Spørsmålet om bombeangrep kan rettferdiggjøres avhenger derfor helt av ansvaret for krigsutbruddet i 1939. Dette spørsmål vil i fortsettelsen av anførselene som vår tids nøkkelproblemm bli undersøkt videre, for av dets løsning beror så mange, mange andre uløste problemer som henger sammen med det.

Inntil for kort tid siden var man i England fremdeles av den mening at temaet terrorangrep ikke stod for en undersøkelse, og så ble den slags drøftelser behengt med et strengt tabu som også i vidtgående utstrekning var effektivt. Av den grunn ble det i løpet av tyve år praktisk talt intet kjent i England om masseangrepet på Dresden, en hendelse uten sidestykke i europeisk historie. I 1948 skrev riktignok forfatteren en liten bok med tittelen «Advance to Barbarism» under pseudonymet «A. Jurist», hvor han hen-

viste til ødeleggelsen av Dresden som «det i en eneste grufulle natt nådde kulminasjonspunkt av den fulle og siste konsekvens av hin uenighet som Europa var grepet av i århundrer». Men boken bød ikke på enkeltheter om denne grufulle død, og det ganske enkelt fordi det ikke stod noen til forføyning. Trass i det nevnes som en randbemerkning at boken ble strengt boikottet av pressen. Fem år senere kom en sterkt utvidet utgave ut i USA*) med adskillige enkeltheter fra tyske kilder, først og fremst fra Axel Rodenbergers «Tod von Dresden». Det er allerede temmelig bemerkelsesverdig at bortsett fra de kjennsgjeringer som ble avslørt i denne bok, som likeledes ble negligert av den britiske presse, så fantes det først i 1963 med fremkomsten av boken «The Destruction of Dresden» av David Irving en fremstilling på engelsk av denne krigsforbrytelse uten sidestykke.

*) Nelson Publishing Company, Appleton/USA. Senere på tysk på Nölkerverlag, Hamburg 1954, 2. reviderte utgave Priester-Verlag, Wiesbaden 1962, nu Damm-Verlag, München.

MED EN SOVJETSOLDAT

(Fort. fra s. 4)

tyske Messerschmitt-fly. «Ned på bakken» skrek en, og alle stormløp til den ene veisiden, og kastet seg ned i grøften, unntagen jeg, som ble stående urørlig midt på veien. Det var som jeg hørte en stemme som befalte meg å bli stående og ikke løpe. Den tyske flygeren som braste over oss i rasende fart, fyrte løs på dem som lå i grøften, og ikke på meg, sikkert med den tanke at de var et større mål. Flyet gjorde en sving, og kom tilbake rett mot meg. Jeg skjønte at nå var jeg målet. «Kast deg ned da mann» skrek de andre, og så følte jeg at her gjaldt det liv eller død. Jeg kastet meg ne-

segrus i en fordypning ved siden av veien, og hørte tattatta, og maskingeværskallene sprutet i bakken rundt meg, men heldigvis uten å treffe. Dette gjorde vel flygeren rasende, og nå kom han nok tilbake for å få ram på meg, tenkte jeg. En stund lå vi der vi lå, og ventet på et nytt angrep. Ingen av våre fly var å se, så at vi var helt hjelpeløse mot den mordlystne flygeren. Men merkelig nok forsvant flyet, og jeg reiste meg opp, og gikk bort til mine kamerater på den andre siden av veien. En av dem var lettere såret i armen, og noen prosjektiler var gått gjennom et par ryggsekker, og hadde laget huller i brødene.

Nå begynte et lett regn, men det gikk over til hagl, som var store som hønseegg. Vi stod der på åpne marken, men vi fant en utvei. Vi stilte oss tett sammen med ryggene mot hverandre, og holdt ryggsekkene med brødene over hodet, og dekket oss mot de voldsomme, livsfarlige haglene. Vi så at de med stor kraft brøt ned telegraflinjene. Men etter en stund stoppet uværet, og vi kom uten flere uhell tilbake til våre avdelinger. Alle mente at det var et under, at vi var ilive, men selv takket jeg Gud for hjelpen.

Orvar Sæther.

LØRDAG 27. MARS 1965

FOLK OG LAND

7